

*Department of Mechanical
Engineering*

University of Western Macedonia

ΜΟΡΦΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Δρ. Πάυλος Κιλίντζης

Senior Researcher ΠΔΜ

pkilintzis@uowm.gr

(Γενική) Επιχειρηματικότητα – Θεωρητικές Προσεγγίσεις

- **Γενική προσέγγιση:** «Η επιχειρηματικότητα αποτελεί την πρακτική έναρξης νέων οργανισμών ή της αναζωογόνησης ώριμων οργανισμών, ιδιαίτερα των νέων επιχειρήσεων γενικά ως απάντηση σε αναγνωρισμένες ευκαιρίες (Osono, 2007)»
- **Προσέγγιση καινοτομίας:** «Η επιχειρηματικότητά είναι η δραστηριοποίηση ατόμων οι οποίοι/οποίες εκμεταλλεύονται ευκαιρίες της αγοράς χρησιμοποιώντας ως μέσο την τεχνική ή την οργανωσιακή καινοτομία (Schumpeter, 1965)»
- **Μη-κερδοφόρα προσέγγιση:** «Η επιχειρηματικότητα αντανakλά τη δημιουργία ενός νέου οργανισμού και κάθε άνθρωπος που δημιουργεί μια νέα επιχείρηση θεωρείται επιχειρηματίας ακόμα και αν αυτή η επιχείρηση αδυνατεί να είναι κερδοφόρα (Drucker, 1999).
- **Προσέγγιση management:** «Το κυνήγι ευκαιριών χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι υπάρχοντες (οργανωσιακοί) πόροι της επιχείρησης ή του/της επιχειρηματία (Sahlman et al., 1999)
- **Προσέγγιση του επιχειρηματία:** «Ένας επιχειρηματίας χαρακτηρίζεται ως κάποιος που επιδεικνύει πρωτοβουλία και δημιουργική σκέψη, είναι σε θέση να οργανώσει κοινωνικούς και οικονομικούς μηχανισμούς για να μετατρέψει τους πόρους και τις καταστάσεις σε πρακτικό λογαριασμό και αποδέχεται τον κίνδυνο και την αποτυχία" (Hisrich , 1990)»

Επιχειρηματικότητα – Σύγχρονες Θεωρητικές Προσεγγίσεις

- «Η επιχειρηματικότητα είναι μια δυναμική και κοινωνική διαδικασία, όπου τα άτομα, μόνα τους ή σε συνεργασία, εντοπίζουν ευκαιρίες και κάνουν κάτι μαζί τους για να αναδιαμορφώσουν τις ιδέες τους σε πρακτικές ή στοχευμένες δραστηριότητες σε κοινωνικά, πολιτιστικά ή οικονομικά πλαίσια (Berglund & Holmgren, 2013)»
- «Κάθε προσπάθεια για νέα επιχείρηση ή δημιουργία νέου εγχειρήματος, όπως αυτοαπασχόληση, νέα επιχειρηματική οργάνωση ή επέκταση υπάρχουσας επιχείρησης, από ένα άτομο, μια ομάδα ατόμων ή μια καθιερωμένη επιχείρηση» (Kelley et al., 2016).
- «Ως επιχειρηματικότητα νοείται μια επιχείρηση από ένα άτομο, μια ομάδα ατόμων ή μια εγκατεστημένη ιδιωτική ή δημόσια οντότητα σε οποιαδήποτε από τις ακόλουθες δραστηριότητες ή τομείς. Οποιαδήποτε απόπειρα επιχειρηματικής δραστηριοποίησης σε (Ruiz et al., 2016)»:
 - ❑ **Νέα επιχείρηση ή δημιουργία νέας επιχείρησης** (όπως αυτό-απασχόληση, ίδρυση νέας επιχειρηματικής οργάνωσης ή επέκταση υπάρχουσας επιχείρησης).
 - ❑ **Δημιουργία νέας δημόσιας πρωτοβουλίας** (όπως νέος δημόσιος οργανισμός ή επέκταση υπάρχοντος οργανισμού).
 - ❑ **Καινοτομία** (όπως λανσάρισμα νέων προϊόντων ή υπηρεσιών, νέα στρατηγική ανάπτυξη, νέα οργάνωση πόρων (συμπεριλαμβανομένου του ανθρώπινου δυναμικού), είσοδος σε νέες αγορές (συμπεριλαμβανομένης της διεθνοποίησης), δημιουργία νέων τομέων, κοινωνική ανάπτυξη).
 - ❑ **Οποιαδήποτε άλλη δραστηριότητα η οποία δημιουργεί οικονομική αξία**

Διακριτά Είδη Επιχειρηματικότητας

- Τεχνολογική Επιχειρηματικότητα
- Κοινωνική Επιχειρηματικότητα
- Πράσινη Επιχειρηματικότητα
- Ακαδημαϊκή Επιχειρηματικότητα
- Επιχειρηματικότητα Ανάγκης
- Επιχειρηματικότητα Ευκαιρίας
- Γυναικεία Επιχειρηματικότητα
- Δημόσια Επιχειρηματικότητα
- Νεανική Επιχειρηματικότητα
- Οικογενειακή Επιχειρηματικότητα
- Επιχειρηματικότητα Αρχικών Σταδίων
- Καθιερωμένη Επιχειρηματικότητα
- Υβριδική Επιχειρηματικότητα
- Ενδοεπιχειρηματικότητα

Τεχνολογική Επιχειρηματικότητα (ΤΕ)

Τι είναι? Είναι η επιχειρηματική μορφή που αφορά το σχηματισμό επιχειρήσεων τεχνολογίας ή οποιουδήποτε άλλου οργανισμού ο οποίος εξασκεί επιχειρηματική δραστηριότητα εφαρμόζοντας / παράγοντας τα παρακάτω:

- Καινοτόμα ή τεχνολογικά προηγμένα προϊόντα / υπηρεσίες
- Καινοτόμες ή τεχνολογικά προηγμένες μεθόδους / διαδικασίες
- Καινοτόμες ή τεχνολογικά προηγμένες εταιρικές πρακτικές
- Καινοτόμα οργανωσιακή κουλτούρα

Ποιος/α την εξασκεί?

- Επιχειρηματίες που εμπορεύονται ένα τεχνολογικά προηγμένο προϊόν / υπηρεσία
- Εργαζόμενοι και μέλη του οργανισμού που εργάζονται σε τεχνολογικά προηγμένα υπό-έργα/τομείς
- Επιχειρηματίες και μέλη του οργανισμού που εφαρμόζουν μια καινοτόμο / τεχνολογικά προηγμένη οργανωσιακή διαδικασία
- Επιστήμονες που εμπορεύονται μια τεχνολογία ή μια επιστημονική ιδέα
- Οποιοσδήποτε σκοπεύει να εμπορευματοποιήσει μια καινοτομία / τεχνολογία

Επιδράσεις σε:

- Οικονομική ανάπτυξη της επιχείρησης / εξωτερικού (οικονομικού) περιβάλλοντος
- Τεχνολογική πρόοδο

Τεχνολογική Επιχειρηματικότητα – Θεωρητικές Προσεγγίσεις

- **Προσέγγιση με επίκεντρο την καινοτομική παράμετρο:** «Η Τεχνολογική Επιχειρηματικότητα (ΤΕ) αποτελεί την **καινοτόμα εφαρμογή** της επιστημονικής γνώσης στις επιχειρήσεις από ένα ή περισσότερα άτομα που διοικούν μια επιχείρηση» (The Canadian Academy of Engineering, 1998)
- **Προσέγγιση με επίκεντρο την άσκηση από τα οργανωσιακά μέλη:** «Η ΤΕ αποτελεί μια διαδραστική διαδικασία που εφαρμόζεται από **διαφορετικά μέλη** του οργανισμού, καθένα από τα οποία συμβάλλει στη δημιουργία και τον μετασχηματισμό μιας τεχνολογίας» (Garud και Karnøe, 2003)
- **Προσέγγιση με επίκεντρο την τεχνολογική παράμετρο:** «Η ΤΕ αφορά τρόπους τους οποίους χρησιμοποιούν οι επιχειρηματίες ώστε να εκμεταλλευτούν οργανωσιακούς πόρους και δομές, ώστε να μεγιστοποιήσουν τα οφέλη από **τεχνολογικές ευκαιρίες**» (Liu et al., 2005)
- **Προσέγγιση με επίκεντρο την συμπεριφοριστική παράμετρο:** «Η ΤΕ αποτελείται από ένα **μείγμα συμπεριφορών** και δράσεων οι οποίες οδηγούν την αγορά» (Antoniac and Prodan, 2008)

Κοινωνική Επιχειρηματικότητα (ΚΕ)

- **Τι είναι?** Αφορά το σχηματισμό κερδοσκοπικών και μη-κερδοσκοπικών οργανισμών, οι οποίοι δραστηριοποιούνται εμπορικά ώστε να δημιουργήσουν κοινωνική αξία ως απώτερο στόχο. Η προκύπτουσα οικονομική αξία χρησιμοποιείται κυρίως ως μέσο για την δημιουργία κοινωνική αξίας.
- **Ποιος/α την εξασκεί?**
 - ❑ Ανεξάρτητοι επιχειρηματίες οι οποίοι ονομάζονται «κοινωνικοί επιχειρηματίες»
 - ❑ Δημόσιοι Οργανισμοί και Φορείς
 - ❑ Ιδιωτικοί κερδοσκοπικοί οργανισμοί («κοινωνικές επιχειρήσεις»)
 - ❑ Ιδιωτικοί μη-κερδοσκοπικοί οργανισμοί
 - ❑ Ιδιώτες «μη-επιχειρηματίες» οι οποίοι προφέρουν την οικονομική/τεχνική/πρακτική υποστήριξη κοινωνικών οργανισμών
- **Χαρακτηριστικά φορέων κοινωνικής επιχειρηματικότητας:**
 - ❑ Αποδοχή συγκεκριμένων αξιών (κοινή ιδιοκτησία μέσω παραγωγής, δημοκρατική διαχείρισή τους)
 - ❑ Κοινωνικός σκοπός οικονομικής δραστηριότητας
 - ❑ Κοινωνικά αποδεκτοί τρόποι πραγματοποίησης των σκοπών τους

Κοινωνική Επιχειρηματικότητα - Ορισμοί

- «Οποιαδήποτε ιδιωτική δραστηριότητα συνδεδεμένη με το δημόσιο συμφέρον, οργανωμένη με επιχειρηματική στρατηγική αλλά που ο κύριος σκοπός της δεν είναι η μεγιστοποίηση του κέρδους αλλά η **επίτευξη συγκεκριμένων οικονομικών και κοινωνικών στόχων**, και η οποία έχει την ικανότητα να εισάγει καινοτόμες λύσεις στα προβλήματα του κοινωνικού αποκλεισμού καθώς και της ανεργίας» (ΟΟΣΑ, 1998).
- «Η ΚΕ είναι ένα είδος επιχειρηματικότητας το επικεντρώνεται **στην ικανοποίηση των «πελατών»**, σύμφωνα με τις προτιμήσεις τους για συγκεκριμένα προϊόντα, υπηρεσίες ή οφέλη» (Thurow, 2003).
- ««Το «σήμα κατατεθέν» της ΚΕ είναι η επιδίωξη της εξίσωσης του κέρδους για τους κοινωνικούς επιχειρηματίες με τα οφέλη για τους καταναλωτές και το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο» (Andersen et al., 2016).
- **Κοινωνική Καινοτομία:** Το σύνολο των νέων ιδεών και μέτρων για την αντιμετώπιση των κοινωνικών προκλήσεων που υιοθετούνται και εφαρμόζονται από τις ενδιαφερόμενες κοινωνικές ομάδες.

Κοινωνικοί Επιχειρηματίες

- **Κατηγορίες Κοινωνικών Επιχειρηματιών:** Οι τρεις κύριες κατηγοριοποιήσεις των κοινωνικών επιχειρηματιών είναι (Smith και Stevens, 2009):
- ❑ **«Κοινωνικοί Πολυτεχνίτες» (Social Bricoleurs):** Εκείνοι που εστιάζουν στις τοπικές ανισότητες και προβλήματα, σχετικά με τις τοπικές ομάδες (π.χ. οι κάτοικοι μιας συγκεκριμένης περιοχής με υψηλά ποσοστά εγκληματικότητας)
 - ❑ **«Κοινωνικοί Κατασκευαστές» (Social Constructionists):** Όσοι εντοπίζουν «κενά» στο κοινωνικό εμπόριο αλλά σε ευρύτερη κλίμακα (π.χ. εφαρμογή κοινωνικών λύσεων τόσο για τοπικές όσο και για περιφερειακές κλίμακες, όπως τα μέτρα απολιγνιτοποίησης)
 - ❑ **«Κοινωνικοί Μηχανικοί» (Social Engineers):** Όσοι υλοποιούν λύσεις για προβλήματα και κοινωνικά ζητήματα σε παγκόσμια κλίμακα (π.χ. προστασία του περιβάλλοντος, παγκόσμια διαφθορά κ.λπ.).

Κίνητρα για την δραστηριοποίηση των κοινωνικών επιχειρήσεων

Δραστηριοποίησης κοινωνικών
επιχειρήσεων βάσει του νόμου 4052/2012

Θέσπιση κινήτρων δραστηριοποίησης
κοινωνικών επιχειρήσεων

Ειδικότερα

1. Δυνατότητα αξιοποίησης Κοινοτικών Πόρων
2. Αξιοποίηση του ΕΤΕΑΝ (Εθνικό Ταμείο Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης)
3. Πρόσβαση σε επιδοτούμενα προγράμματα
4. Δυνατότητα σύναψης προγραμματικών συμβάσεων με το Δημόσιο, τον ευρύτερο δημόσιο τομέα και τους ΟΤΑ (α' και β' βαθμού)

Κίνητρα για την δραστηριοποίηση των κοινωνικών επιχειρήσεων

Φορολογικές και Ασφαλιστικές Ελαφρύνσεις

- Δεν υπόκεινται σε φορολογία εισοδήματος (για ποσοστό κερδών που διατίθεται για δημιουργία αποθεματικού)
- Φορολογική υποχρέωση μόνο όσον αφορά την παρακράτηση φόρου των εργαζομένων τους
- Οι εργαζόμενοι ευάλωτων ομάδων πληθυσμού ΔΕΝ χάνουν τα προνοιακά επιδόματά τους
- Οι κοινωνικές επιχειρήσεις μπορούν να ενταχθούν σε προγράμματα στήριξης επιχειρηματικότητας του ΟΑΕΔ και στις κάθε είδους ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης

Οφέλη από τις κοινωνικές επιχειρήσεις

- Συμβολή της κοινωνικής οικονομίας στο πεδίο της απασχόλησης ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού (διευκόλυνση πρόσβασης, ευκαιρίες απασχόλησης).
- Κοινωνικο-οικονομική επανένταξη αποκλεισμένων κοινωνικά ομάδων και καταπολέμηση των διακρίσεων.
- Ανάσχεση της ανεργίας σε περιόδους έντονης οικονομικής κρίσης και δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.
- Παροχή σύγχρονων, ποιοτικών κοινωνικών υπηρεσιών.
- Προώθηση και ενδυνάμωση των εναλλακτικών μορφών επιχειρηματικότητας και τοπικής ανάπτυξης.

Πράσινη Επιχειρηματικότητα (ΠΕ)

➤ **Τι είναι?** Αφορά την επιχειρηματική δραστηριότητα που έχει ως βασικό μέσο για τη δημιουργία κερδών, **την αειφόρο εκμετάλλευση των περιβαλλοντικών πόρων**. Εκτός από τη δημιουργία κερδών, η ΠΕ έχει τρεις εξίσου σημαντικούς στόχους:

- Περιβαλλοντική προστασία
- Αειφόρο ανάπτυξη
- Βελτίωση της ποιότητας ζωής

➤ **Ποιος/α την εξασκεί?**

- Κάθε επιχειρηματίας που διοικεί έναν οργανισμό ο οποίος επικεντρώνεται κυρίως στο να είναι «πράσινος» τόσο στα παραγόμενα προϊόντα/υπηρεσίες όσο και στις εφαρμοζόμενες διαδικασίες οργάνωσης.

➤ **Επιδράσεις στην:**

- Περιβαλλοντική προστασία
- Βιώσιμη ανάπτυξη
- Οικονομική ανάπτυξη
- Κοινωνική συνοχή

Πράσινη Επιχειρηματικότητα - Ορισμοί

- Η πράσινη επιχειρηματικότητα είναι μια αναδυόμενη επιχειρηματικότητα η οποία συνδέεται πολύ στενά με την **αναδυόμενη πράσινη ζήτηση** όπως και με την επιχειρηματική φαντασία, το επιχειρηματικό όραμα, και την καινοτομία σε πεδία που δεν έχουν ακόμη αναδειχθεί.
- Συνδέεται με την ανάπτυξη δηλαδή πεδίων επιχειρηματικότητας και επίσης με την θετική εξωτερική επίδραση που ασκείται στο επιχειρηματικό πεδίο για τον **μετασχηματισμό της επιχειρηματικότητας σε πιο φιλική μορφή σε σχέση με το περιβάλλον.**
- «Η ΠΕ περιλαμβάνει επιχειρηματικές δραστηριότητες που στοχεύουν στην **επίλυση περιβαλλοντικών / κοινωνικών ζητημάτων** μέσω της εφαρμογής καινοτόμων ιδεών. Αυτές οι ιδέες συχνά χαρακτηρίζονται ως **υψηλού κινδύνου**, στοχεύοντας **σε υψηλά κέρδη** τόσο από **οικονομική** όσο και από **περιβαλλοντική άποψη**» (Green Project, 2012).
- «Η ΠΕ είναι μια διαδικασία μέσω της οποίας ο επιχειρηματίας επιτυγχάνει τους **προσωπικούς του στόχους** εφαρμόζοντας «πράσινες» επιχειρηματικές πρακτικές »(Dale, 2018).

Πράσινη Επιχειρηματικότητα – Σημεία αναφοράς

- Επισημαίνεται ξανά η διττότητα με τον μετασχηματισμό των επιχειρηματικών δράσεων διαδικαστικά σε φιλικές προς το περιβάλλον, παράλληλα με την ανάδειξη των **αιφωρικών μορφών**, δηλαδή των μορφών που συνδέονται περισσότερο πρωτογενώς με αυτή κάθε αυτή την περιβαλλοντική αξία.
- Η πράσινη επιχειρηματικότητα συντείνει και θα **συντείνει όλο και περισσότερο στην ενσωμάτωση του περιβαλλοντικού κόστους στην οικονομία και την αγορά**, και παράλληλα θα αναδείξει την επιχειρηματικότητα, ώστε να αναπτυχθεί και ένας πράσινος κεϋνσιανισμός παράλληλα με την περιβαλλοντική διακυβέρνηση (πχ ρύποι CO₂ στην αγορά ενέργειας)
- **Ερωτήσεις σχετικά με την ΠΕ:**
 - ❑ Πολλοί μελετητές **αμφισβητούν** εάν η ΠΕ μπορεί να είναι πραγματικά οικονομικά βιώσιμη ή όχι (Schaper, 2002).
 - ❑ Άλλοι μελετητές αμφισβητούν εάν η οικονομική βιωσιμότητα μπορεί να **επιτευχθεί μόνο με την εφαρμογή οργανωτικών πρακτικών φιλικών προς το περιβάλλον ή με την παραγωγή / εμπορική εκμετάλλευση πράσινων προϊόντων / υπηρεσιών** (Figge and Hahn, 2012).

Ακαδημαϊκή Επιχειρηματικότητα (ΑΕ)

➤ **Τι είναι?** Πρόκειται για εμπορική εκμετάλλευση των επιστημονικών ευρημάτων της έρευνας που διεξήχθη από τα **πανεπιστήμια** και τα **ερευνητικά ιδρύματα**, που εφαρμόστηκαν σε προϊόντα που προέρχονται από τη μετάβαση / ανταλλαγή τεχνολογίας μεταξύ της **βιομηχανίας και του ακαδημαϊκού χώρου**.

➤ **Ποιος/α την εξασκεί?**

❑ Πανεπιστήμια μέσω:

❖ Φοιτητών

❖ Ερευνητών

❖ Πανεπιστημιακών νεοφυών επιχειρήσεων (start-ups) και τεχνοβλαστών (spin-offs) από μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας

❖ Research laboratories

❑ Ανεξάρτητα ερευνητικά ινστιτούτα

❑ Νεοφυείς επιχειρήσεις (από τη συνεργασία πανεπιστημίων / ερευνητικών ινστιτούτων)

❑ Ιδιωτικές επιχειρήσεις (με τη συνεργασία πανεπιστημίων / ερευνητικών ινστιτούτων)

❑ Δημόσιοι οργανισμοί (με τη συνεργασία πανεπιστημίων / ερευνητικών ινστιτούτων)

❑ Ανεξάρτητοι επιχειρηματίες (με τη συνεργασία πανεπιστημίων / ερευνητικών ινστιτούτων)

❑ **Επιδράσεις στην:**

❑ Οικονομική ανάπτυξη

❑ Επιστημονική ανάπτυξη

Ακαδημαϊκή Επιχειρηματικότητα (ΑΕ) – Σημεία αναφοράς

➤ Βασικά προαπαιτούμενα για την αποδοτική εφαρμογή της ΑΕ από πανεπιστήμια και ερευνητικά ινστιτούτα (Hallam et al., 2017):

- ❑ Αξιολόγηση των **κινήτρων** του κάθε τμήματος ή ακαδημαϊκής οντότητας (π.χ. δημιουργία κερδών, υλοποίηση επιστημονικής έρευνας, σκοποί δημοσιότητας κλπ) και σαφής απόδοση ρόλου σε κάθε μέλος.
- ❑ Εδραίωση μιας **οργανωτικής κουλτούρας** «με στόχο το κέρδος» που προσομοιώνει τις ιδιωτικές οργανωτικές διαδικασίες κέρδους.
- ❑ Αξιολόγηση επιστημονικών / τεχνολογικών ευρημάτων σύμφωνα με την **πιθανή εμπορικότητά** τους.

Επιχειρηματικότητα ανάγκης – Επιχειρηματικότητα ευκαιρίας

- **Τι είναι?** Δύο «αντίθετα» είδη επιχειρηματικότητα, εισηγμένα από το Παγκόσμιο Παρατηρητήριο Επιχειρηματικότητα (ΠΠΕ).
 - ❑ Η **«επιχειρηματικότητα ανάγκης»** αφορά αυτούς/ες που ξεκινούν μια επιχείρηση επειδή απλώς χρειάζονται το εισόδημα/εργασία ή επειδή απλά δεν έχουν κάτι καλύτερο να κάνουν.
 - ❑ Η **«επιχειρηματικότητα ευκαιρίας»** αφορά αυτούς/ες που εντοπίζουν μια επιχειρηματική ευκαιρία, ένα «κενό» στην αγορά και σπεύδουν να το εκμεταλλευτούν.
- **Ποιος/α την εξασκεί?**
 - ❑ **«Επιχειρηματικότητα ανάγκης»**
 - ❖ Άτομα που αναζητούν ένα επιπλέον εισόδημα
 - ❖ Άνεργα άτομα τα οποία αναζητούν εργασία
 - ❖ Ο οποιοδήποτε ο οποίος δεν γίνεται επιχειρηματίας επειδή «το θέλει» αλλά επειδή «αναγκάζεται».
 - ❑ **«Επιχειρηματικότητα ευκαιρίας»**
 - ❖ Ενεργοί επιχειρηματίες οι οποίοι ανιχνεύουν μια επιχειρηματική ευκαιρία και σπεύδουν να την εκμεταλλευτούν
 - ❖ Άτομα (μη-ενεργοί επιχειρηματίες) οι οποίοι εκκινούν μια επιχείρηση επειδή εντόπισαν μια επιχειρηματική ευκαιρία
- **Επιδράσεις στην:**
 - ❑ **«Επιχειρηματικότητα ευκαιρίας»** Οικονομική ανάπτυξη
 - ❑ **«Επιχειρηματικότητα ανάγκης»** Πουθενά! (Ή ακόμα και αρνητικά αποτελέσματα τόσο στο οικονομικό περιβάλλον, όσο και στους επιχειρηματίες ξεχωριστά).

Επιχειρηματικότητα ανάγκης– Επιχειρηματικότητα ευκαιρίας (Ορισμοί)

- Επιχειρηματικότητα ανάγκης αφορά την «κατάσταση όπου ένα άτομο «ωθείται» να αναλάβει επιχειρηματική δραστηριότητα κυρίως λόγω **έλλειψης επιλογών, δυσαρέσκειας** για την τρέχουσα εργασιακή του κατάσταση, **φόβου απόλυσης** ή απλώς για λόγους **αύξησης του εισοδήματός του**» (Τσακανίκας κ.α., 2019).
- **Επιχειρηματικότητα ευκαιρίας** αφορά την «καλή χρήση μιας **αναδυόμενης επιχειρηματικής ευκαιρίας** που αξιολογείται στο οικονομικό περιβάλλον του ενδιαφερόμενου επιχειρηματία και θεωρείται ικανή είτε να ενισχύσει το εισόδημά του είτε να προσφέρει οικονομική ανεξαρτησία» (Τσακανίκας κ.α., 2019).
- **Σημαντικές επισημάνσεις:**
 - ❑ Σε «υγιή» επιχειρηματικά περιβάλλοντα και αγορές υψηλής ανάπτυξης, οι επιχειρηματίες ευκαιρίας ανθίζουν, ενώ οι επιχειρηματίες ανάγκης αποτελούν σπανιότητα.
 - ❑ Σε περιόδους οικονομικής ή κοινωνικής κρίσης, συμβαίνει το αντίστροφο!
 - ❑ Στην Ελλάδα για το 2018 το **20,8%** των επιχειρηματικών εγχειρημάτων ξεκίνησε μια επιχείρηση ως επιχειρηματίες ανάγκης και το **48,9%** ως επιχειρηματίες ευκαιρίας.

Γυναικεία Επιχειρηματικότητα (ΓΕ)

- **Τι είναι?** Αφορά τις γυναίκες κάθε ηλικίας, κατάστασης ή χαρακτηριστικών που ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα οποιουδήποτε είδους
- **Επιδράσεις σε:**
 - ❑ Οικονομική ανάπτυξη (σε εθνικό και προσωπικό επίπεδο)
 - ❑ Κοινωνική συνοχή
- **Σημαντικές επισημάνσεις:**
 - ❑ Οι γυναίκες επιχειρηματίες είναι σημαντικά λιγότερες από τους άνδρες (λιγότερο από τα 2/3 των ανδρών επιχειρηματιών παγκοσμίως).
 - ❑ Στις ανεπτυγμένες χώρες οι γυναίκες επιχειρηματίες είναι **σημαντικά λιγότερες** απ' ότι στις αναπτυσσόμενες και υπανάπτυκτες χώρες (λόγω της μεγαλύτερης ανάγκης για ενίσχυση του οικογενειακού εισοδήματος).
 - ❑ Οι γυναίκες επιχειρηματίες στις φτωχότερες χώρες ασχολούνται κυρίως με μικρές οικογενειακές επιχειρήσεις.

Δημόσια Επιχειρηματικότητα (ΔΕ)

- **Τι είναι?** Αφορά την επιχειρηματικότητα που ασκούν οι δημόσιοι οργανισμοί. Η δημιουργία αξίας για τους πολίτες είναι ο πρωταρχικός στόχος σε σύγκριση με το κέρδος, ο οποίος είναι δευτερεύων στόχος.
- **Ποιος/α την εξασκεί?**
 - ❑ Δημόσιες υπηρεσίες & οργανισμοί
 - ❑ Δημόσιες βιομηχανίες
 - ❑ Κυβερνήσεις και διεθνείς οργανισμοί
 - ❑ Κάθε είδους δημόσιος οργανισμός που παράγει ένα προϊόν/υπηρεσία που μπορεί να αξιοποιηθεί οικονομικά
- ❑ **Επιδράσεις σε:**
 - ❑ Οικονομική ανάπτυξη (κρατών και περιοχών)
 - ❑ Κοινωνική συνοχή

Δημόσια Επιχειρηματικότητα (Ορισμοί)

- **Θεωρητική προσέγγιση όσον αφορά την κοινωνική αξία:** Η ΔΕ είναι η «διαδικασία δημιουργίας αξίας για τους πολίτες, που συνδυάζει δημόσιους ή/και ιδιωτικούς πόρους προκειμένου να δημιουργηθούν εκμεταλλεύσιμες κοινωνικές ευκαιρίες» (Morris and Jones, 1999).
- **Θεωρητική προσέγγιση όσον αφορά την καινοτομία:** Η ΔΕ είναι η «διαδικασία που οδηγεί σε καινοτόμες δραστηριότητες όπως η ανάπτυξη υφιστάμενων υπηρεσιών, τεχνολογιών, διοικητικών πρακτικών, σύγχρονων στρατηγικών, ανάληψης κινδύνου και προληπτικών ενεργειών» (Kearney et al., 2008).
- **Ερωτήματα / ενστάσεις σχετικά με την ΔΕ (Terry, 1993):**
 - ❑ Κατά πόσο η ΔΕ μπορεί να είναι πραγματικά κερδοφόρα ή όχι
 - ❑ Κατά πόσο οι δημόσιες οργανωτικές διαδικασίες μπορούν να είναι τόσο αποτελεσματικές όσο οι ιδιωτικές
 - ❑ Κατά πόσο η παραγωγικότητα σε οργανισμούς ΔΕ μπορεί ποτέ να φτάσει την παραγωγικότητα σε ιδιωτικές επιχειρήσεις
 - ❑ Κατά πόσο το κέρδος από τους οργανισμούς ΔΕ επιστρέφεται πραγματικά στην κοινωνία και όχι σε συγκεκριμένες συντεχνίες
 - ❑ Κατά πόσο η επιχειρηματικότητα χωρίς κύριο στόχο το κέρδος μπορεί να θεωρηθεί «επιχειρηματικότητα» ή κοινωνική παροχή από πλευράς κράτους

Οικογενειακή Επιχειρηματικότητα (ΟΕ)

- **Τι είναι?** Πρόκειται για επιχειρήσεις που ανήκουν ή/και διευθύνονται από άτομα που έχουν συγγένεια ή άλλους κοινούς οικογενειακούς δεσμούς.
- **Ποιοι την εξασκούν?**
 - Μέλη της ίδιας οικογένειας
 - Άτομα που έχουν βιολογική συγγένεια, συναισθηματικούς ή πολιτικούς δεσμούς (π.χ. συγγενείς, σύντροφοι, σύζυγοι)
 - Άτομα που έχουν κληρονομήσει και διαχειρίζονται μια επιχείρηση χωρίς να έχουν κανέναν από τους προαναφερθέντες δεσμούς
- **Επιδράσεις σε:**
 - Οικονομική ανάπτυξη (σε ατομικό, οικογενειακό ή κοινωνικό επίπεδο)
 - Κοινωνική συνοχή

Οικογενειακή Επιχειρηματικότητα (Ορισμοί και σημεία αναφοράς)

➤ Η οικογενειακή επιχειρηματικότητα αφορά τη «διοίκηση ενός οργανισμού κέρδους στον οποίο η ιδιοκτησία και η διοίκηση πραγματοποιούνται από μέλη που **συνδέονται με συναισθηματικές σχέσεις**» (Carsrud, 1994).

➤ «Η οικογενειακή επιχείρηση είναι μια εταιρεία που μπορεί να κληρονομηθεί και να ελεγχθεί από ένα ή περισσότερα **τέκνα** του προηγούμενου ιδιοκτήτη μετά τη συνταξιοδότησή του» (James, 1995).

➤ «Η οικογενειακή επιχείρηση είναι μια επιχείρηση που ανήκει και/ή διοικείται από δύο ή περισσότερα μέλη της οικογένειας » (Urton και Petty, 2000).

➤ Η οικογενειακή επιχειρηματικότητα είναι «το επιστημονικό πεδίο που μελετά τις επιχειρηματικές συμπεριφορές της οικογένειας, των μελών της οικογένειας και των οικογενειακών επιχειρήσεων» (Bettinelli et al., 2014).

➤ **Σημεία αναφοράς:** Οι ορισμοί της βιβλιογραφίας διαφοροποιούνται ως προς:

❑ Το **είδος** των οικογενειακών δεσμών που μοιράζονται τα μέλη του οργανισμού (πχ οικογενειακοί, πολιτικοί ή συναισθηματικοί δεσμοί)

❑ Τον **αριθμό** των μελών της οικογένειας που θα κατέχουν/διευθύνουν την οικογενειακή επιχείρηση

Νεανική Επιχειρηματικότητα (ΝΕ)

- **Τι είναι?** Πρόκειται για επιχειρήσεις που εισάγονται και διευθύνονται από νεαρά άτομα που ανήκουν σε συγκεκριμένες ηλικιακές ομάδες, που διαφέρουν ανάλογα με το νομοθετικό πλαίσιο κάθε χώρας.
- **Ποιος/α την εξασκεί:**
 - Νεαρά άτομα, που ανήκουν σε διαφορετικές ηλικιακές ομάδες, συνήθως για ηλικίες 18 έως 35 ετών.
- **Επιδράσεις σε:**
 - Μακροπρόθεσμη** οικονομική ανάπτυξη (σε ατομικό και εθνικό/περιφερειακό/τοπικό επίπεδο)
 - Κοινωνική συνοχή
 - Ενίσχυση του κρατικού ασφαλιστικού/συνταξιοδοτικού συστήματος (οι νέοι επιχειρηματίες συμβάλλουν στη βιωσιμότητα των ασφαλιστικών ταμείων).

Νεανική Επιχειρηματικότητα (Ορισμοί και σημεία αναφοράς)

- **Ποιοι θεωρούνται «νέοι»;** «Κάθε άτομο που περνά μια περίοδο προσωπικής μετάβασης, από την εξάρτηση της παιδικής ηλικίας στην ανεξαρτησία της ενήλικης ηλικίας και με αυτογνωσία για τη μεσολάβηση του ως μέλος της κοινωνίας» (Holt, 2020).
- **Ποια είναι τα ηλικιακά όρια των νέων επιχειρηματιών?**
 - ❑ Σύμφωνα με τον ΟΗΕ, τα άτομα που ανήκουν σε **15 έως 24** ετών (Holt, 2020).
 - ❑ Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ, τα άτομα που ανήκουν σε **18 έως 30** ετών (ΟΟΣΑ, 2014).
- **Ποια είναι τα κύρια εμπόδια που αντιμετωπίζει η νεανική επιχειρηματικότητα (ΟΟΣΑ, 2014);**
 - ❑ Έλλειψη **ενθάρρυνσης** ή ακόμη και αρνητικές κοινωνικές τάσεις μεταξύ των νέων δυνητικών επιχειρηματιών.
 - ❑ Έλλειψη διαθέσιμων **προγραμμάτων κατάρτισης** και εμπειρογνωμοσύνης που είναι ανεπαρκή για την εδραίωση των κατάλληλων επιχειρηματικών δεξιοτήτων και επιχειρηματικής κουλτούρας.
 - ❑ Έλλειψη **εργασιακής εμπειρίας** για τους νέους, που αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την επιτυχία των περισσότερων επιχειρηματικών προσπαθειών.
 - ❑ Έλλειψη **διαθεσιμότητας οικονομικών πόρων** για νέους επιχειρηματίες, ειδικά στο προκαταρκτικό στάδιο της δημιουργίας και της ίδρυσης μιας επιχείρησης.
 - ❑ Περιορισμένη διαθεσιμότητα **επιχειρηματικών δικτύων** για νέους επιχειρηματίες και περιορισμένη πρόσβαση στα υπάρχοντα δίκτυα για νέους.

Επιχειρηματικότητα αρχικών σταδίων

- **Τι είναι?** Ένας ακόμη τύπος επιχειρηματικότητας που θεσπίστηκε από το ΠΠΕ. Πρόκειται για μεμονωμένους επιχειρηματίες των οποίων οι επιχειρήσεις ανήκουν στο αρχικό στάδιο της λειτουργίας τους ή βρίσκονται στη διαδικασία δημιουργίας επιχείρησης.
- **Ποιος/α την εξασκεί:** Υπάρχουν δύο κατηγορίες επιχειρηματιών πρώιμου σταδίου (Τσακανίκας κ.α., 2019):
 - ❑ **«Εν-δυνάμει επιχειρηματίες (Nascent entrepreneurs)»:** Τα άτομα που βρίσκονται στο στάδιο του σχεδιασμού να ξεκινήσουν μια επιχείρηση στο άμεσο μέλλον ή μόλις ξεκίνησαν να ασκούν την επιχειρηματική τους δραστηριότητα.
 - ❑ **“Νέοι επιχειρηματίες”:** Τα άτομα που έχουν ήδη ξεκινήσει την επιχειρηματική τους δραστηριότητα για περίοδο τουλάχιστον 3 μηνών και όχι περισσότερο από 42 μήνες.
- **Σημεία αναφοράς:** Οι επιχειρηματίες αρχικών σταδίων βρίσκονται κυρίως σε χώρες μεσαίου και χαμηλού εισοδήματος, κυρίως λόγω των υψηλών ποσοστών ανεργίας και της απουσίας μεγάλων επιχειρήσεων έντασης εργασίας, αναγκάζοντας τα άτομα να δημιουργήσουν μια επιχείρηση για σκοπούς επιβίωσης (Stroe et al., 2018).

Καθιερωμένη επιχειρηματικότητα

- **Τι είναι?** Είναι το «επόμενο» χρονικό στάδιο των επιχειρήσεων, ακριβώς μετά το στάδιο της επιχειρηματικότητας αρχικών σταδίων. Αναφέρεται στις επιχειρήσεις που έχουν περάσει με επιτυχία το αρχικό στάδιο λειτουργίας.
- **Ποιος/α την εξασκεί:** Τα άτομα που λειτουργούν την επιχείρησή τους για περίοδο **τουλάχιστον 42 μηνών** και απασχολούν προσωπικό για την ίδια χρονική διάρκεια.
- **Σημεία αναφοράς:** Σε αντίθεση με την επιχειρηματικότητα αρχικών σταδίων που εντοπίζεται κυρίως στις αναπτυσσόμενες οικονομίες, η καθιερωμένη επιχειρηματικότητα αποτελεί **ένδειξη μακροπρόθεσμης ανάπτυξης** για μια τοπική οικονομία και συναντάται σε ανεπτυγμένες οικονομίες (Kelley et al., 2012).

Υβριδική Επιχειρηματικότητα (ΥΕ)

- **Τι είναι?** Πρόκειται για την επιχειρηματική δραστηριότητα που ασκείται από άτομα που εργάζονται ταυτόχρονα ως υπάλληλοι σε άλλο οργανισμό.
- **Ποιος/α την εξασκεί:**
 - ❑ Άτομα που εργάζονται ως υπάλληλοι σε άλλο οργανισμό (από το δημόσιο ή τον ιδιωτικό τομέα)
 - ❑ Άτομα που αποζημιώνονται οικονομικά από κάθε είδους εξαρτημένη εργασία και διευθύνουν ή κατέχουν επιχείρηση ταυτόχρονα
- **Σημεία αναφοράς:**
 - ❑ Θεωρείται ως μια ευέλικτη κατάσταση εργασίας, επιτρέποντας στους μεμονωμένους υπαλλήλους να αυξήσουν το εισόδημά τους με το να **γίνουν επιχειρηματίες και αντίστροφα** (Folta et al., 2010).
 - ❑ Πρόκειται για ένα οικονομικό και κοινωνικό φαινόμενο **μαζικής κλίμακας**, καθώς ορισμένοι μελετητές θεωρούν ότι οι υβριδικοί επιχειρηματίες ξεπερνούν ακόμη και τα κανονικά επίπεδα επιχειρηματιών σε ορισμένα κράτη (Schulz et al., 2017). Αυτό συμβαίνει, αφού ο αριθμός των ατόμων που είναι εργαζόμενοι και ταυτόχρονα πληρώνονται από κάθε είδους παράλληλες επιχειρηματικές δραστηριότητες είναι **τεράστιος**.

Υβριδική Επιχειρηματικότητα (ΥΕ)

- Η επίσημη καταγραφή των υβριδικών επιχειρηματιών είναι δύσκολη για τις κρατικές αρχές, καθώς οι περισσότεροι υβριδικοί επιχειρηματίες εγγράφονται **αποκλειστικά** είτε ως μισθωτοί είτε ως ελεύθεροι επαγγελματίες (Folta et al., 2010).
- Το πλεονέκτημα της υβριδικής επιχειρηματικότητας είναι η ευκαιρία «**ανάμειξης**» της **οργανωτικής κουλτούρας** ενός οργανισμού, αφού μεταφέρει **στους τακτικούς υπαλλήλους** την αντίληψη της επιχειρηματικότητας (Demir et al., 2020).
- Οι υβριδικοί επιχειρηματίες ασκούν συχνά την επιχειρηματική τους δραστηριότητα ως **δευτερεύουσα δραστηριότητα**, προβάλλοντας ως κύρια δραστηριότητα τη μισθωτή εργασία τους (Folta et al., 2010).

Ενδοεπιχειρηματικότητα

- **Τι είναι?** Πρόκειται για τα οργανωτικά μέλη (εργαζόμενους) μιας επιχείρησης που ασκούν τα εργασιακά τους καθήκοντα με τέτοιο τρόπο, εφαρμόζοντας τη λήψη οργανωτικών αποφάσεων, καινοτόμες λύσεις, οργανωτικό σχεδιασμό, **συμπεριφερόμενοι σαν επιχειρηματίες μέσα στον οργανισμό.**
- **Ποιοι την ασκούν:** Τα μέλη ενός οργανισμού τα οποία:
 - ❑ Ασκούν τις εργασιακές τους δραστηριότητες **πέρα από την εκπλήρωση των τυπικών εργασιακών τους καθηκόντων**, υπέρ του οργανισμού
 - ❑ Εφαρμόζουν καινοτόμες λύσεις σε οργανωτικά ζητήματα, ακόμη και όταν δεν τους ζητείται.
 - ❑ Εφαρμόζουν **επιθετική διοίκηση** υπέρ του οργανισμού τους, αναλαμβάνοντας **πρωτοβουλίες, δημιουργικές αποφάσεις** και προσφέροντας λύσεις σε **οποιοδήποτε** οργανωτικό ζήτημα
 - ❑ Διαθέτουν και εφαρμόζουν τα απαραίτητα επιχειρηματικά γνωρίσματα, όπως **όραμα, αποφασιστικότητα, αποτελεσματικές δεξιότητες συνεννόησης και διαμεσολάβησης, ευελιξία, δημιουργική σκέψη** κ.λπ.
- **Επίδραση σε:**
 - ❑ Μακροπρόθεσμη οικονομική ανάπτυξη (σε ατομικό, οργανωτικό και κοινωνικό επίπεδο)
 - ❑ Επιστημονική / τεχνολογική ανάπτυξη

Ενδοεπιχειρηματικότητα – Ορισμοί

- Οι ενδοεπιχειρηματίες είναι οι «**εργαζόμενοι-επιχειρηματίες**», δηλαδή οι εργαζόμενοι που αναλαμβάνουν ανεξάρτητες πρωτοβουλίες μέσα στον οργανισμό (Bosma et al., 2012).
- Οι ενδοεπιχειρηματίες είναι «δημιουργικοί και καινοτόμοι κατά την άσκηση των εργασιακών τους καθηκόντων, προκειμένου να βοηθήσουν τον οργανισμό να δημιουργήσει ένα **καινοτόμο αποτέλεσμα**, μια νέα επιχείρηση ή να ενισχύσει την ανταγωνιστικότητά του» (Neessen et al., 2019).
- Η ενδοεπιχειρηματικότητα αναφέρεται σε καινοτόμες δραστηριότητες και προσανατολισμούς όπως η ανάπτυξη **νέων καινοτόμων προϊόντων, υπηρεσιών, τεχνολογικών διοικητικών τεχνικών, οργανωτικών πρακτικών και ανταγωνιστικών τακτικών** (Antoncic and Hisrich, 2003).

Ενδοεπιχειρηματικότητα – Σημεία αναφοράς

➤ Σημεία αναφοράς (Gawke et al., 2019):

- ❑ Η ενδοεπιχειρηματικότητα αποτελεί τον κύριο δείκτη μέτρησης της πρωτοβουλίας από τους εργαζόμενους, οι οποίοι αναλαμβάνουν εύλογα ρίσκα και δημιουργούν καινοτομίες για τον οργανισμό.
- ❑ Οι ενδοεπιχειρηματίες αξιολογούνται στο επίπεδο του ηγετικού ρόλου που έχουν αναλάβει στην ανάπτυξη ενός προϊόντος και σε **ποιο βαθμό έχουν αναλάβει πρωτοβουλίες**, εξ' ονόματος του διευθυντή οργανισμού ή του ιδιοκτήτη της επιχείρησης.
- ❑ Οι ενδοεπιχειρηματίες αξιολογούνται στο επίπεδο των πρωτοβουλιών **σχετικά με μικρές αλλά πολύ σημαντικές παρεμβάσεις** που έχουν πολλαπλασιαστικές αξίες για τον οργανισμό (π.χ. μικρή βελτίωση της παραγωγικής διαδικασίας, πρόταση για αλλαγή προμηθευτών επιχείρησης κ.λπ.).

Βιβλιογραφία

- Andersen, L. L., Gawell, M., & Spear, R. (Eds.). (2016). *Social entrepreneurship and social enterprises: Nordic perspectives*. New York: Routledge.
- Antoncic, B. & Prodan, I. (2008). Alliances, corporate technological entrepreneurship and firm performance: testing a model on manufacturing firms. *Technovation*, 28(5), 257-265.
- Antoncic, B., & Hisrich, R.D. (2003). Clarifying the intrapreneurship concept. *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 10(1), 7-24.
- Bailetti, T. (2012). Technology Entrepreneurship: Overview, Definition, and Distinctive Aspects. *Technology Innovation Management Review*, 2(2), 5-12.
- Berglund, K., & Holmgren, C. (2013). Entrepreneurship education in policy and practice. *International Journal of Entrepreneurial Venturing*, 5(1), 9-27.
- Bettinelli, C., Fayolle, A., & Randerson, K. (2014). Family entrepreneurship: a developing field. *Foundations and Trends® in Entrepreneurship*, 10(3), 161-236.
- Bosma, N., Wennekers, S. & Amorós, J.E. (2012). *Global Entrepreneurship Monitor 2011 extended report; Entrepreneurs and entrepreneurial employees across the globe*. London: Global Entrepreneurship Research Association.
- Carsrud, A.L. (1994). Meanderings of a resurrected psychologist or, lessons learned in creating a family business program. *Entrepreneurship theory and practice*, 19(1), 39-48.
- Dale, G. (2015). Origins and delusions of green growth. *International Socialist Review*, 2(97), 1-14.
- Defourny, J., & Nyssens, M. (2008). Social enterprise in Europe: recent trends and developments. *Social Enterprise Journal*, 4(3), 202-228.
- Demir, C., Werner, A., Kraus, S., & Jones, P. (2020). Hybrid entrepreneurship: a systematic literature review. *Journal of Small Business & Entrepreneurship*, 1-24.
- Drucker, P. F. (1999). The Discipline of Innovation. In: Review, Harvard Business, editor, *Harvard Business Review on Breakthrough Thinking*. Boston: Harvard Business Review Paperbacks.
- Figge, F., & Hahn, T. (2012). Is green and profitable sustainable? Assessing the trade-off between economic and environmental aspects. *International Journal of Production Economics*, 140(1), 92-102.
- Gawke, J.C., Gorgievski, M.J., & Bakker, A.B. (2019). Measuring intrapreneurship at the individual level: Development and validation of the Employee Intrapreneurship Scale (EIS). *European Management Journal*, 37(6), 806-817.

Βιβλιογραφία

- Folta, T.B., Delmar, F., & Wennberg, K., (2010). Hybrid entrepreneurship. *Management Science*, 56(2), 253–269.
- Garud, R., & Karnøe, P. (2003). Bricolage versus breakthrough: distributed and embedded agency in technology entrepreneurship. *Research Policy*, 32(2), 277-300.
- Green Project (2012). An attempt to define green entrepreneurship. *NCCR Policy Brief*, 6(1), 1-3.
- Hallam, C., Novick, D., Gilbert, D.J., Frankwick, G.L., Wenker, O., & Zanella, G. (2017). Academic entrepreneurship and the entrepreneurial ecosystem: The UT transform project. *Academy of Entrepreneurship Journal*, 23(1), 77-90.
- Hisrich, R.D. (1990). Entrepreneurship/Intrapreneurship. *American Psychologist Journal*, 45(2), 209-222.
- Holt, D. (2020). *Exploring Youth Entrepreneurship*. UN Department of Economic and Social Affairs (UNDESA).
- James, H.S. (1999). Owner as Manager, Extended Horizons and the Family Firm. *International Journal of the Economics of Business*, 6(1), 41-53.
- Kearney, C., Hisrich, R., & Roche, F. (2008). A conceptual model of public sector corporate entrepreneurship. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 4(3), 295-313.
- Kelley, D., Singer, S., & Herrington, M. (2016). GEM 2015/2016 Global Report. *Global Entrepreneurship Monitor*.
- Kelley, D.J., Singer, S., & Herrington, M. (2012). *GEM 2011 Global Report*. *GEM 2011*, 7.
- Liu, T. H., Chu, Y. Y., Hung, S. C., & Wu, S. Y. (2005). Technology entrepreneurial styles: a comparison of UMC and TSMC. *International Journal of Technology Management*, 29(1-2), 92-115.
- Morris, M.H., & Jones, F.F. (1999). Entrepreneurship in established organisations: The case of the public sector. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 24(1), 71–91.
- Neessen, P.C., Caniëls, M.C., Vos, B., & De Jong, J.P. (2019). The intrapreneurial employee: toward an integrated model of intrapreneurship and research agenda. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 15(2), 545-571.
- OECD. (2014). Youth in Entrepreneurship. Summary report of a policy development seminar organised by the OECD and the European Commission. OECD, Brussels, 22nd-23rd September 2014.
- Onuoha, G. (2007). Entrepreneurship. *AIST International Journal*, 10, 20-32.
- Ruiz, J., Soriano, D.R., & Coduras, A. (2016). Challenges in measuring readiness for entrepreneurship. *Management Decision*, 54(5), 1022-1046.
- Sahlman, W.A., Stevenson, H.H., Roberts, M.J., & Bhidé, A. (1999). *The Entrepreneurial Venture*. 2nd ed., Cambridge MA: Harvard Business School Press.

Βιβλιογραφία

- Schaper, M. (2002). The essence of ecopreneurship. *Greener management international*, 38, 26-30.
- Schumpeter, J. A. (1965). Economic Theory and Entrepreneurial History. In: Aitken HG (ed) *Explorations in enterprise*. Harvard University Press, Cambridge, MA.
- Schulz, M., Urbig, D., & Procher, V. (2016). Hybrid entrepreneurship and public policy: The case of firm entry deregulation. *Journal of Business Venturing*, 31(3), 272-286.
- Stroe, S., Wincent, J., & Parida, V. (2018). Untangling intense engagement in entrepreneurship: Role overload and obsessive passion in early-stage entrepreneurs. *Journal of Business Research*, 90, 59-66
- Smith, B.R., & Stevens, C.E. (2010). Different types of social entrepreneurship: The role of geography and embeddedness on the measurement and scaling of social value. *Entrepreneurship and Regional Development*, 22(6), 575-598.
- Terry, L.D. (1993). Why we should abandon the misconceived quest to reconcile public entrepreneurship with democracy: A response to Bellone & Goerl's 'Reconciling Public Entrepreneurship and Democracy'. *Public Administrator Review*, 53(4), 393-395.
- The Canadian Academy of Engineering. (1998). *Wealth through Technological Entrepreneurship*. Ottawa: The Canadian Academy of Engineering.
- Thurow, L.C. (2003). *Foreword, in 4th U.S.-Japan dialogue, Entrepreneurship in Asia*. Washington DC: Mansfield Foundation.
- Upton, N., & Petty, W. (2000). Venture Capital Investment and US Family Business. *Venture Capital*, 2(1), 27-39.
- Τσακανίκας, Α., Γιωτόπουλος, Γ., Βαλαβανιώτη, Ε., & Σταυράκη, Σ. (2019). *Ετήσια Έκθεση Επιχειρηματικότητας 2018-2019: Η νέα επιχειρηματικότητα ενισχύεται*. Αθήνα: Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (IOBE).

*Department of Mechanical
Engineering*

University of Western Macedonia

Σας ευχαριστώ

Δρ. Πάυλος Κιλίντζης

pkilintzis@uowm.gr